

ТИЖНЕВИК: REVUE HEBDOMADAIRE: UKRAINIENNE: TRIDENIT

Число 22(428) рік вид. X. 17 червня 1934 р.

Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 17 червня 1934 року.

Україна перед новою катастрофою — їй знову загрожує голод. І цього разу з тим не криються самі окупанти. На підставі аналізу даних совітської преси наш сьогоднішній огляд «З життя й політики» перестерігає перед новим грізним лихоліттям, яке чорною хмарою знову нависло над вкрай змученою і геть уже виснаженою попередніми нещастями, що до них призвело хижацьке господарювання Москви в скупованому краю і її руїницька політика, землю нашу.

Постанова центрального совітського уряду з 28 травня одверто гсворить про «часткове зіпсування засівів у південних районах СССР», про «піднесення ринкових цін на хліб» в зв'язку з тим і про «всі виникаючі наслідки». Вже це признання, — таке незвичайне для окупаційної влади, яка завжди всіма засобами ховала від світу дійсний стан річей, — виразно говорить про поважність становища. А повідомлення європейської преси, це стверджуючи, викривають потайні закупки совітськими агентами великих партій збіжжя на Заході. Так, «Berliner Tageblatt» приносить звістку про великі останні дні операції цього роду в Лондоні і Парижі, про відхід пароплавів, навантажених збіжжям, з південної Франції на Одесу, про закупку дзерна в Канаді. Заходи ті мають забезпечити харчування червоної армії. Все це свідчить про розміри нової голодової катастрофи.

На ці тривожні звістки не може зостатися спокійним українське громадянство чи на рідних землях по-за межами совітів, чи на чужині.

Час вдарити на гвалт! Комітети допомоги голодним України, засновані того року повсюди українцями, а подекуди й чужинцями, повинні як найшвидше і як найповажніше спинитися над становищем

наших земляків на поневоленій батьківщині, над якою нависла страшна примара нового голоду, оживити й посилити свою діяльність, притягти до неї як найширші кола нашого громадянства і спільними координованими зусиллями зробити все, щоб розбудити приспану совість людства, привернути увагу цивілізованого світу до безмежних страждань рідної землі і добитися справжньої допомоги.

Міжнародня конференція в Фолькстоні*)

(Комунікат Українського Т-ва для Ліги Націй).

2. Справа Грузії і України.

Грузинська делегація ще в Брюсселю поставила резолюцію, що була перенесена на асамблею в Фолькстоні. Нагадуючи, що Грузія є стародавня моговікова країна, що вона в 1918 році проголосила свою незалежність, яку сама Москва визнала, що Грузію визнала велика кількість держав і що нарешті її було підступно окуповано, делегація Грузії запропонувала прийняти таку резолюцію (цитуюємо остаточний текст): «Асамблея звертає увагу Ліги Націй на справу Грузії і на резолюції від 22 вересня 1922 р. і 25 вересня 1924 року, ухвалені Асамблеєю Ліги Націй і згідно з якими остання пропонує Раді Ліги Націй спостерігати уважно події в цій частині світу і використовувати нагоди, які могли б дати змогу мирними і відповідними міжнародньому праву заходами допомогти поверненню країни до нормального становища».

Мотивуючи цю пропозицію грузинський делегат виголосив довшу промову, звертаючи увагу, що претекстом для реалізації цитованої резолюції може послужити саме вступ ССРСР до Ліги Націй. Ця промова послужила приводом для ширшого обміну думок в справі можливості цього акту з боку ССРСР. В той час, як делегат Австрії, бувший амбасадор Думба, рішуче доводив, що прийняття совітів до Женевської установи може бути тільки шкідливим, делегати Франції — проф. Борель — і Англії — проф. Мерей, — висловлюючи свої симпатії до Грузії, доводили разом з тим, що нове поширення Ліги Націй може бути дуже корисним для справи миру.

Далі забирає слово проф. Шульгин і говорить:

«Ми цілковито і завжди підпирали домагання Грузії, підпираємо ми його й нині з повною рішучістю. Забираючи слово, я хочу тільки з'ясувати, чому ми не порушуємо тут справу українську, що є цілковито аналогічною до справи Грузії.

По-перше, ми не думаємо, що вступ ССРСР до Ліги Націй принесе останній користь, бо хоч Ліга Націй і мусить притягати можливо більшу кількість держав, однаке справа не тільки в їх кількості, але і в якості...

Грузинський делегат сказав, що, вступаючи до Ліги Націй, ССРСР мусить морально чимсь виправдати цей вступ і це виправдання має полягати у звільненні Грузії. Дійсно, щоб стати гідним членом Ліги Націй, Москва мусить це кінче зробити, але цього мало: йдучи до Ліги Націй вона мусить виправити й ту кривду, що заподіяла вона Україні, цілому Кавказу, Туркестану і всім тим народам, які тримає вона під своїм гнетом.

Щоб стати членом Ліги Націй Москва мусить дати відчит за все те, що заподіяла вона супроти прав людини і громадяни-

*) Див. «Тризуб» ч. 21(427) з 10.VI с. р.

на, і то на шостій частині земної кулі. Вона мусить виправдатися за тисячі жертв терору й голоду, за те рабство, у якому перебуває все населення ССРСР, за ту страшну дезорганізацію, яку внесли сучасні московські володарі у підвласних їм країнах.

Ми не віримо в те, що Унія чи сама Ліга Націй в стані примусити Москву виправдати всі ці кривди людині і народам заподіяні. А без цього самий вступ ССРСР до Ліги Націй може принести тільки моральний удар для самої ідеї останньої».

Слідуючий промовець, делегат Угорщини, гаряче вітає промову українського делегата. Резолюцію про Грузію було прийнято. Наше Товариство цей факт вітає, хоч і не погоджується з деякими виступами і реченнями грузинської делегації, яка, висунувши, що-гравла, цілком аргументовану, резолюцію, що юридично її одної трігасться, могла б все-ж прийнятні в дебатах поставити справу ширше, виволучи її на більш загальну політичну лінію спільної боротьби всіх поневолених Москвою народів за своє звільнення. Але, як бачимо, це зробила українська делегація, рішуча інтервенція якої справила помітне вражіння на присутніх.

3. Д а л е к о с х і д н і с п р а в и .

Кожного майже разу від початку 1933 року на засіданнях Унії обмірковуються справи Далекého Сходу і виносяться резолюції більш або менш ворожі до Японії. Українська делегація ще в Брюсселю в 1933 р. від голосовання одної з таких резолюцій утрималася, протестуючи тим проти односторонності, з якою в Лізі Націй протестують тільки проти агресії Японії (яка до того доводить, що серед обставин китайської анархії інанше поводитьсь й не можливо), а разом з тим замовчує справжню агресію Москви як супроти Китаю, так і України та всіх поневолених народів.

Нова резолюція про Манджурію зводиться до нагадування попередніх ухвал і висловлює сподіванку, що мир на Сході буде встановлено не через присутність японських військ, а завдяки міжнароднім санкціям.

З приводу цієї резолюції розвиваються довгі дебати, в яких забирають слово і заінтересовані, себ-то японці й китайці, що вперше приїхали на збори Унії, і представники великих держав. Був на засіданні й лорд Літон, що їздив від Ліги Націй на чолі комісії до Манджурії.

Під час цих дебатів забрав слово й український делегат проф. Р. Смаль-Стоцький:

«Пане голово, пані й панове,

Я хочу поставити нашим китайським делегатам одно питання. Вони заявляли нам тут, що частина Китаю, Манджурія-буцім-то окупована японцями. Вони піднімають протест в імені справедливості і міжнароднього права.

Але нам певно відомо, що друга частина Китаю, Монголія, від літ окупована большевиками.

Ставлю питання: чому наші китайські делегати не протестують в імені справедливості і міжнароднього права проти большевицької окупації Монголії?»

Ця заява дуже, очевидно, прикрою була китайському делегатові, духовний зв'язок якого з Москвою що найменше не є винлюченим. В своїй промові він попросту ухилився дати відповідь українському делегатові,

Чи ви виконали свій обов'язок? Чи 25 травня ви еклали свою ленту на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі?

на якого був дуже лютий. Монголія—це, мовляв, «інша справа» і її він тут не торкається...

Другу резолюцію присвячено останній декларації японського міністра закордонних справ відносно Китаю. Нагадуючи, що Японія одна не може там розпоряджатися, Асамблея у Фолькстоні висловлює надію, що останні декларації Японії не припинять заходів Ліги Націй щодо внутрішньої реорганізації Китаю.

З приводу цієї резолюції виникають знов довгі дебати. Докладчик проф. Мерей виголошує велику промову про становище в Китаю. Тоді проф. Р. Смаль-Стоцький знов забирає слово і говорить:

«Перед нами внесення англійської делегації, щоб покликати Лігу Націй до помочі Китаєві.

Докладчик, високоповажний проф. Мерей, подав нам багачко причин теперішнього сумного стану Китаю: повіні, пошесті, катастрофи і т.д. Але головну причину наш докладчик не згадав. А вона є, на мою думку, в існуванні великої большевицької держави на території Китаю, держави більшої, як Німеччина і з околo 80 мільйонами населення. Про це ми в Європі мало знаємо.

Але всім відомо, до чого провадить большевицька система: до анархії, голоду, як це ми добре бачимо тепер на Україні та Кавказі.

На цю головну причину нещастя Китаю хочу звернути увагу зборів».

Під час голосовання згаданих резолюцій японська делегація голосувала проти, Німеччина і Данциг, Грузія і Україна утрималися.

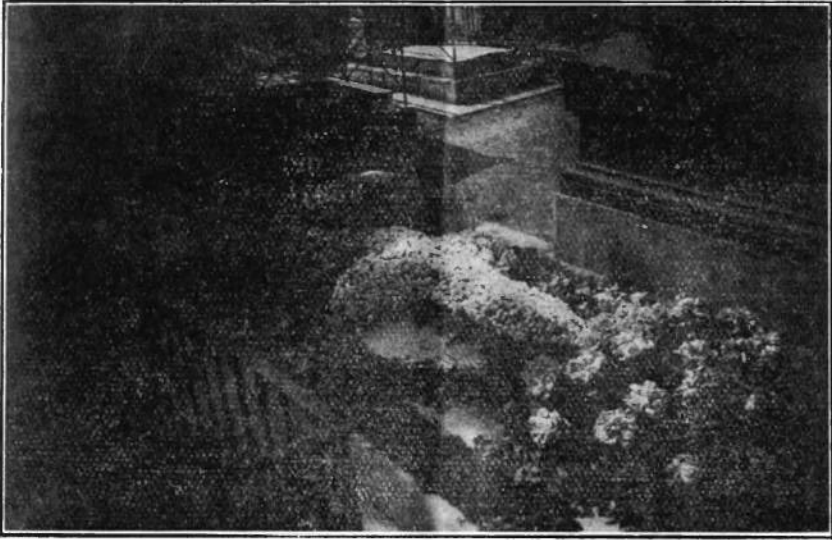
(Далі буде)

Лист із Праги

За Чехословаччиною, зокрема за Прагою й Подєбрадами, в емігрантських колах встановилася репутація осередку української наукової і культурної праці. Широкий емігрантський загаль не здає собі справи, як далеко пішло погіршення в становищі цього нашого культурного і наукового осередку в останні роки і як знизилися тут розміри і темп праці.

Чехословаччина була осідком трьох наших високих шкіл; люде, згуртовані коло них, не лише провадили академічну роботу; вони склали основний контингент працівників тих численних наукових, культурних і професійних товариств, які було засновано тут у великому числі за кращих часів. Про результати культурної і наукової чинності української еміграції в ЧСР згадувати не треба — вони широко відомі. Але все це у великій степені належить до минулого. Ліквідація емігрантської акції чехословацького уряду в зв'язку з економічною кризою на становищі наших шкіл відбилася дуже важко.

Формально вони продовжують існувати, але про скільки небудь нормальне їхнє функціонування говорити тяжко. Коли засоби, які вони посідають в теперішній час, обмежуються допомогоюми їхньому педагогічному персоналу в розмірах, що не перевищують заробітку робітника середньої кваліфікації, коли на удержання самих шкіл не дається нічого або майже нічого, сподіватися, щоб школа функціонувала нормально, само собою, не можливо. Можна дивуватися тій енергії і упертості, яку виявив академічний персонал окремих шкіл, щоб зберегти їх і продовжувати ту працю, яку вони провадили. Так само можна дивува-

Могила бл. пам. С. Петлори в день 8-ої річниці смерті.

тися тій енергії, яку виявляють вони для того, щоб продовжити роботу в існуючих тут наукових і культурних товариствах. В цьому відношенні українська еміграція уявляє різку протилежність в порівнянні з російською, де припинення емігрантської акції чехословацького уряду дало для наукової і культурної російської праці значно гірші наслідки. Але існують межі, за які перейти — по-за людською можливістю. Темп і розміри роботи зменшуються і знижуються, в багатьох випадках не лише кількісно, але й якісно.

Найгірше на цьому виїшов наш науковий доріст. Наші школи підготовили були певні кадри, з яких могла бути сформована наукова зміна. Всім їм за винятком окремих одиниць розпочату наукову роботу довелося припинити. Довелося їм шукати зарібкової праці дуже далекої від наукових студій, і багато з них вже очевидно і не зможуть повернутися до них.

Констатуємо ми все це для того, щоб зазначити, що трактувати Чехословацьчину, як головний осередок нашої наукової і культурної роботи в теперішній час, можна лише з великою резервою.

Пражанин.

3 міжнароднього життя.

— До ситуації.

Кінцеві засідання головної комісії розбройної конференції переходили в спосіб для Женевської міжнародньої інституції незвичайний і навіть несподіваний. Для дипломатів старої марки, а для англійців особливо, — це був справжній shocking, щось, що боде очі, бо виходить за прийняті норми. А в Женеві на засіданнях Ліги нормою було, так мовити, хо-

Квіти од дітей.

дити на щипках, завжди не помічати найнепримітнішого тертя, не говорити цілої правди, навіть коли вона промовцеві муляла непереносно.

Був, що правда, і там один випадок, коли германський делегат — тоді Штреземан, виголошуючи промову, бив кулаком об стіл, але це йому вибачили, бо, мовляв, він був нервово хворий, а головне тому, що це було спрямовано на адресу держави, яка ще тоді не вважалася великою. Тепер цю норму порушив голова французької делегації міністр закордонних справ Барту, який, згідно з своїми власними словами, виявив свій надто молодий, а до того ще й чисто парламентарний темперамент, та який, як мальовничо пишуть німецькі газети, перекинув зелений стіл конференції.

Столів французький міністр, явна річ, не передивував, але так ясно і недвозначно говорив про неприємну для нього англійську політику, що англійський представник, міністр закордонних справ Саймон, зараз же після того від'їхав із Женеви і не повернувся назад, а другий англієць, голова конференції Гендерсон, що поклав під французький обстріл після Саймона, зголосив був свою демісію.

Різка форма англо-французького сперечання в Женеви не була, однак, випадкового характеру, вона предиктована була різним розходжен-

В ці дні не повинно бути ні одного громадянина свідомого, який би не склав пожертви по спроможності своїй на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

ням міжнародної політики двох великих держав на сьогоднішній день. Коротко резюмуючи, вони такі. Англія замирилася з тим, що Германія порушила букву Версальського договору, бо стала озброюватися. Замирилася, по-перше, тому, що це її традиційна політика, рахуватися не з буквою, а з фактом; а по-друге, як здається, тому, що на цей раз той факт спрямований не проти яких будь її інтересів, а проти інтересів її віковичного противника на сході Європи та в Азії, який тепер виступає в подібні СРСР. Франція — навпаки; замиритися з тим не хоче, бо занепокоєна, що германське озброєння спрямоване коли не зовсім безпосередньо, то принаймні крісно проти її інтересів. Бо-ж вістря того озброєння ненавчєб-то з частини загрожує і французьких союзників у Середній Європі, а найбільше — ту державу, яку Франція готова зробити своєю союзницею, а саме — совітську Росію. Англія хоче, так мовити, лише реєструвати сучасний стан озброєння, забезпечуючи лише Західню Європу, починаючи з Рейна. Францію — реєстрація не задовольняє, а лінію забезпеченості хотіла б вона посунути від Рейну на схід, од Середньої Європи і далі, невідомо, чи аж не до Тихого океану.

Як би не цей останній момент, знайти відповідну формулу, яка б задовольняла обидві сторони, а з ними й усі європейські держави, — явна річ, крім СРСР, — було б відповідно легко. Тепер же, як говорить Times, —

Лише чудо може врятувати розбройну конференцію. Промова Барту знищила останню надію, що женевська конференція здібна дати якісь позитивні наслідки, бо після неї шляхи до компромісів чи уступок закриті. А втім, додає лондонська газета, — треба визнати, що Барту добре прислужився справі, бо його промови розкрили англо-французькі розходження й поставили конференцію перед реальним станом річей, а не перед ілюзією. Бо-ж з факта цього розходження не впливає ще неминучість охолодження давніх англо-французьких взаємовідносин.

Через кілька день після того, як ці слова видруковано було в Лондоні, в Женеві сталося не чудо, а, так мовити, дипломатичне переставлення. Різкий тон було покинуто, в силу вступили давні звичаї, знайдено було словесний вихід із тяжкого становища й тим заховано й на далі існування конференції.

Резолюція, прийнята головною комісією, говорить про дальшу працю комісій у площині розброєння, безпечности, в сфері авіації, продажу й купівлі зброї, і т. и.

Які погодження сталися при тому по-за лаштунками, не знати; поки-що можна лише здогадуватися. Наведемо один з таких здогадів, — з тої середне-європейської преси, яка стоїть цілковито за Францією, а на совітську армію дивиться, як на «охорону європейської цивілізації проти жовтої небезпечности».

Не має великого значіння те, що твориться на женевській конференції, не важлива та чи інша, вироблена там, компромісова формула. Значіння має те, що твориться за кулісами вождами протилежних таборів. А тут стає все наявніше, що творяться два світових блоки, з яких один організує охорону проти японського нападу, а другий хоче використати той напад, прямо чи крісно, для поширення свого впливу та своїх володінь.

Франція та Росія організують оборону, Японія та Германія готуються до нападу. Розвиток подій залежить багато від того, хто придбає собі більше союзників, але найбільше від того, як поставляться до того Англія та Америка. Америка йде проти Японії, Англія Японії співчуває, але лише при умові, що Японія піде лише проти Росії. Англія бажає, щоб Москва була послаблена Японією, а коли Японії самої на те не вистачить, то щоб до московського послаблення спричинилися — і Германія,

Польща, Україна і всяка інша держава, аби лише сам Лондон не мав воювати. Лише рішуча інтервенція Америки могла б змінити щось у цьому опрацьованому плані, але при сучасному становищі Америки така інтервенція мало правдоподібна.

Здогад і прогноз середньо-європейської газети можна прийняти, але з оговоркою. Вряд чи Франція, задумавши відновлення колишнього франко-російського союзу, так таки дуже далеко, аж до Азії піде на охорону Російської держави. Природне, що середньо-європейській союзниці Франції цього хотілося б, але чи зважиться сама Франція на можливу компромітацію її європейського становища, на розрив тривалої франко-англійської дружби ради азійських очей прекрасної Москви? А що сучасна Росія — більше азійська, ніж європейська держава, це й французи добре розуміють. Так, відомий і впливовий політичний журналіст і професор Рене Пінон в «Le Capital» з цього приводу пише:

З року 1918 Росія не займає того місця в Європі, яке мала царська Росія з року 1815 до р. 1917. Державна форма в тому ролі не грає. У зовнішній політиці комуністична Росія йде шляхами, накресленими за Росії царської, бо ті самі умови фатально диктують ті самі плани.

Але географічно — Росія — не та, якою була. Відтворення самостійної Польщі, збільшення румунської території і незалежні балтійські держави віддалили Росію від Європи. На Балтійському морі, замість вікна, прорубаного колись Петром Великим, має Росія зараз лише незначну квартиру, в подібі Ленінграду, що лежить у глибині Фінської затоки. Східна Росія знову «об'язіялася», і переведення столиці до Москви — це наслідок вказаного факту, а разом з тим і його символ.

Тому, коли говорять про можливість франко-російського союзу, не слід забувати, що сучасна Росія межує не з Германією і не з Середньою Європою, а з французькими союзниками — з Польщею та з Румунією.

Тов. Литвинов і ті, що йому в Європі допомагають, ніби-то про це забувають, але не можна припустити, щоб про це забула таки французька дипломатія.

Observer.

З життя й політики.

— Загальна ситуація в світах. — Східна українська реформа. — Загроза неурожаю на Україні.

Центр інтересів і центр уваги СРСР в теперішній час—в обсягу закордонної політики. Все більше загрожуюча ситуація на Далекому Сході примушує керуючі кола совієтського союзу, з одного боку, — гарячково продовжувати підготовку армії до можливих ускладнень, з другого боку, — не менш гарячково шукати піддержки і допомоги на Заході.

При цих умовах, коли на перший план виступають інтереси міжнародних комбінацій і інтереси підготовки до війни, в обсягу внутрішньої

Коли ви ще досі не склали своєї пожертви на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри, — зробіть це зараз, не odkладаючи.

політики совітські чинники в значній мірі втрачають свободу діяння, — вони опиняються із зв'язаними руками. Інтереси будування соціалізму і здійснення п'ятилітнього програму, спроби розв'язання всяких планетарних завдань доводиться підпорядкувати вимогам хвилі: не дратувати зайво населення, — з одного боку, і не давати матеріялу для тих закордонних кол, які виступають вороже проти зближення з совітами, — з другого боку. Цими моментами, мабуть, треба пояснити той факт, що тон совітської преси за останні тижні наче злагіднів і набрав такого характеру, щоб він менше муляв очі на Заході. Але, очевидно, на підставі злагіднення тону совітської преси робити висновки що-до злагіднення курсу совітської політики було б ризикованим. Він в своїй суті лишається тим самим. Уряд диктатури продовжує той самий курс, залишивши лише на час ту ультра-революційну декорацію, якою він оточував свої заходи раніше. Ця декорація тепер передана до розпорядження філії совітського уряду — Третього Інтернаціоналу.

* * *

Особливо вірним є твердження про повну незмінність курсу совітського уряду, коли ми приглядаємося до його політики на Україні. Поштиєщина на Україні продовжує святкувати свої дальші перемоги. Русифікація і централізаторська політика набрала таких розмірів, що теперішній стан на Україні нагадує найгірші часи царату.

Яскравим прикладом сучасних відносин на Україні є переведена тепер в ССРСР реформа школи. 16 травня в совітській пресі оголошено постанови СНК ССРСР і ЦК ВКП(б) про реформу школи і про зміну системи навчання історії і географії. Цими постановами мається, ніби, на увазі покласти край совітському експериментуванню в царині педагогіки. Встановлюється, що посади керівників шкіл мусять замінюватися особами з педагогічною підготовкою, що завданням навчання історії і географії повинно бути подання учням систематичних фактичних відомостей в обсязі цих предметів, а не засвоєння ними класового розуміння історичних і географічних з'явищ. Проти доцільності цих підстав совітської шкільної реформи, як що вона справді буде переведена в життя, сперечатися важко. Але є разом з тим в положеннях про реформу совітської школи низка точок, які мусять викликати з нашого національного погляду як найгостріше заперечення. Містяться в них такі пункти, які являються дальшим етапом в розвитку русифікаційного курсу на Україні. Реформа школи переводиться в загально-союзному масштабі — жадного узгляднення окремих національних потреб шкільництва поодиноких складових частин ССРСР в нововиданих совітських декретах нема. Заводяться в школах викладки історії ССРСР — відживає отже під новою назвою курс російської історії з дореволюційних часів і для складення нового, совітського, Іловайського, обов'язкового для всіх шкіл ССРСР, організується в Москві комісія з російських фахівців. Натомість про необхідність викладання в українських школах курсу історії України в декретах нема ані одного слова. Так само постановлюється про необхідність викладів географії ССРСР і призначається автора для складення цього підручника, й ні одним словом не згадується про необхідність викладів в українській школі географії України. Нові совітські декрети, переводячи спробу реформи совітської школи, разом з тим ставлять переведення її в такі умови, що про можливість існування української школи говорити не приходиться. Треба ще припинити видавання того огорточного паперу, який совітська влада призначає для органів української преси, — адже-ж кращий папір потрібний для «Правди» і інших московських видань, — щоб український рух, напередодні можливих ускладнень на Далекому Сході, був обернений в той стан, в який його поставила царська влада з початком великої війни.

Правда, ми забули про існування того шильду, який іменується УСРСР. Але хто-ж до нього ставитися поважно? Ось, наприклад, в якому стилі

пише «Правда» про діяльність одного з комісаріятів УССР — комісаріят легкої промисловості: «Наркомлегпром України ігнорує торгівлю, а торговельні організації України ігнорують свій наркомлегпром. Звернення до Москви, минаючи український наркомлегпром, зробилося системою» («Правда» ч. 149 з 1. VI). Цей порядок став очевидно системою не тільки для наркомлегпрому, але й для всіх українських радянських установ, в першу чергу для опереткового голови уряду опереткового УССР Любченка, в суті річей хлопчика для послуг при особі Постишева.

* * *

В той час, коли уряд диктатури, готуючися до війни, відбудовує «єдину й неділиму», Україна, винищена і знесилена дотеперішнім голодуванням, стоїть напередодні нової, може ще страшнішої голодової катастрофи. Очевидно, що уявити сучасний стан на Україні, базуючися на даних радянської преси, яка замовчує систематично всі негативні факти радянського життя, тяжко. Але де-які натяки, які дають радянські газети, примушують думати, що стан на Україні загрожуючий.

В ч. 135 «Правди» з 16. V знаходимо коротеньку звістку про те, що пізню ярину на Україні сіють не поспішаючи, бо чекають на дощ. Зіставлення засівної площі яринки на 20 травня («Правда» ч. 143 з 26. V) вказує, що темп зросту засівної площі йде дуже повільно. На 20. V план був виконаний на 91 відс., було засіяно 14.985 тис. гектарів, в тому числі в колхозах 10.781 тис гект., в совхозах 2.081 тис. гект., у одноосібників 2.120 тис. гект. Коли прийняти до уваги, що на 20. IV, отже приблизно за місяць, було засівів 63,2 відс. плану, мляве переведення засівів на протязі останнього місяця, очевидно, стояло в зв'язку з тою посухою, яка панує на Україні.

В ч. 145 «Правди» з 28. V оголошено постанову центрального радянського уряду про піднесення заробітної платні низько оплачуваних категорій робітників і службовців. Ця постанова має короткий, але дуже проречистий вступ: «Часткове зіпсування засівів в південних районах СРСР, в зв'язку з посушливою погодою в травні місяці цього року, викликало піднесення ринкових цін на хліб з усіма виникаючими наслідками». Коли зважити, що при неурожаєх попередніх років радянська влада завжди замовчувала їх, сповіщаючи про них з великим спізненням, теперішнє оповіщення про часткове зіпсування засівів ще до збору урожаю, набірає спеціального значіння. Очевидно, розміри неурожаю, який заповідається цього року, є значно більші, ніж розміри неурожаїв попередніх років.

«Правда», в останні дні радянська влада наче схаменулася і перелякалася своєї правдомовності. Починають містити повідомлення, що в різних районах СРСР перепадають дощі і що в зв'язку з цим становище засівів поправляється.

До цих звісток треба поставитися з великою резервою. Навіть коли б на Україні й припинилася тепер посуха, відразу констатувати, як вона відбилася на стані засівів, не можливо. Є всі дані припустити, що в кожному разі стану озимих засівів теперішні спізнені дощі, як що вони справді були, не поправлять, особливо в південній частині України, де за яких небудь три тижні вже розпочинаються жнива. Україна отже знову стоїть перед голодовою катастрофою, яка на ґрунті систематичного голодування населення, що його утворила радянська влада на протязі останніх років, мусить набрати особливо грізного характеру. В. С.

Що-року вдається до нас Українська Бібліотека ім. С. Петлюри з закляком підґримати її: кожен з нас повинен озватися на це ділом — своєю лептою, нехай найдрибнішою.

З преси.

В числі 149 «Правди» з 1. VI с.р. уміщено оповідання А. Барбюса «Чужі і свої», яке попереджає така нотатка автора:

Посилаючи вам це маленьке оповідання, я користуюся щасливою нагодою і щиро вітаю дітей і підлітків України. Я вітаю їх по батьківськи і по братерськи, як приятель і товариш».

Причину з'явлення цієї несподіваної нотатки автора в оповіданні, уміщеному в «Правді», пояснює примітка редакції, яка говорить, що сповідання послано автором до піонерської газети У С С Р «Зай грейт».

Можемо згадати французького письменника, який, очевидно, поінформований про становище на Україні так само повно і вичерпуюче, як і його компатріот Ерію, що, не зважаючи на всі «досягнення» совітської політики, більшість серед дітей і підлітків на Україні складають поки-що все-ж українські діти, що говорять своєю мовою і тієї, якою друкується «Зай грейт», не розуміють. Французький «приятель і товариш» помилився адресою.

* * *

В «Манджурському Вістнику» ч. 15 знаходимо передрук з ч. 13-14 «Тризуба» статті Богдана Лепкого «У Шевченкові роковини», а трохи далі — другої статті І. Липовецького (прізвища автора газета не зазначила): «На новому етапі боротьби», з того-ж числа нашого тижневика, а в чернівецькому «Часі» ч. 1613 бачимо передрукованими два уривки з нашого огляду преси, з ч. 18, присвячені часописі «Narodni Politika» і «Народной Газете». Ми не тільки нічого не маємо проти передруків з «Тризуба» в інших газетах, але завжди готові служити їм охоче нашим матеріалом. Є тільки одна умова, прийнята в журналістиці: передруковуючи щось, треба подавати джерело. І черновецький «Час» і харбинський «Манджурський Вістник», черпаючи, як бачимо, щедрою рукою з «Тризуба», під позиченими у нас статтями джерела не наводять. Так не годиться.

Український Громадсько-Допомоговий Комітет у Румунії висловлює свій жаль і співчуття родині з приводу передчасної смерті дружини голови Української Громади в Бакеу п.

Гр. ШЛОПАКА

Хроніка

З життя укр. еміграції.

У Франції.

— Покладення вінка на могилу С. Петлюри від Української Громади в Шанхаї. Свого часу, користаючи з перебування в Шанхаї кн. О. Мдівані, Українська Громада в Шанхаї попросила його положити від Громади вінок на могилу Головного Отамана С. Петлюри в Парижі. Церемонія покладення вінка відбулася 9 червня с. р.

В імені кн. О. Мдівані, який мусів затриматися в Лондоні, вінки поклали пп. д-р Хочалава, полк. Цхакая, голова Союзу б. Військових Грузинської Армії, капіт. Квіташвілі, його заступник, та інж. Хочалава. Присутніми від українців були проф. О. Шульгин, генер. секретарь Головної Еміграційної Ради п. І. Косенко, секр. місії УНР у Парижі п. Б. Лотоцький і п. В. Никитюків, завідуючий відділом опікування Мисії.

Після покладення розкішного вінка від наших земляків з Китаю, проф. О. Шульгин дякував нашим грузинським друзям за увагу й зворушливу послугу.

— З життя Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. Репрезентація Т-ва. Місяці травень і червень випали так, що Т-во мусіло розвинути велику активність назовні, бо отримало запрошення на всякі урочистості та церемонії.

20 травня Т-во було представлено разом з прапором Т-ва та його філії в Шалеті на жалібних урочистостях в пам'ять С. Петлюри — в церкві та на кладовищі.

25 травня — в день смерти Го-

ловного Отамана — на жалібній службі Божій та на панахиді на могилі С. Петлюри.

26 травня — на урочистому засіданні Ради Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі, де голова Т-ва ген. О. Удовиченко виголосив промову, висвітлюючи в ній роль покійного Головного Отамана, як воюка і вождя.

Того-ж дня, 26 травня, послано було представників Т-ва на національні свята Грузії та Вірменії, колонії яких влаштовували прилюдні урочисті збори.

27 травня, в неділю, послано було делегацію з прапором на церемонію відкриття на кладовищі Пер-Ляшез пам'ятника ітлійським добровольцям, т. зв. «ґарібальдійцям».

28 травня — делегація Т-ва з прапором приймала участь у церемонії запалення вогню на площі Етуаль одною з комбатанських організацій, що входить до складу Федерації.

30 травня — делегація Т-ва з прапором прийняла участь у церемонії поминання американських авіаторів, т. зв. «Ескадрілія Ляфайєт», що їм споруджено величавий пам'ятник в Вільнев-л'Етан біля Гарш в департаменті Сена і Уаза.

3-го червня — делегація Т-ва була на поминальній службі Божій у великій церкві Сен-Луї в Інвалідах в пам'ять вояків, що загинули у велику війну. Церемонія влаштована була т. зв. «Арґонським Комітетом».

4-го червня делегація Т-ва приймала участь у церемонії запалення вогню на могилі Невідомого Вояка на запрошення «Французького Легіону Воєнного Хреста».

9-го червня — делегація Т-ва з прапором, на чолі з головою Т-ва ген. О. Удовиченком, приймала участь у церемонії поми-

нання франц. вояків і моряків. Величава церемонія відбулася у катедрі Нотр-Дам-де-Парі.

— Д а л е к и й С і д . На засіданні з 5-го червня с. р. Управа Т-ва призначила уповноваженим Т-ва, з дорученням керувати тамошньою філією Т-ва, в Тяньдзіні (Китай)—п. А. Лобая. Разом з призначенням вже п. Квашенком, уповноваженим Т-ва на Шанхай, Т-во, з призначенням п. Лобая, має вже двох уповноважених на території Китаю.

Одночасно нав'язано контакт з б. військовими і в Гонг-Конгу, які зголосилися до Т-ва.

— Вечірка Т-ва на користь інвалідів . В суботу 9-го червня с. р. в Домі Бельгійських Інвалідів відбулася вечірка, влаштована Управою Т-ва на користь українських інвалідів у Франції. Вечірка пройшла надзвичайно добре і принесла невеликий матеріальний дохід. Програма артистичних виступів було підібрано добре і виконавці мали заслужені оплески.

На цьому місці Управа складає щирю подяку: паніям Чокаєвій та З. Горлевській за прекрасно виконані українські речі, п. Топольському, нашому солістові-баритонові, що подає великі надії, п. п. Курманському, Оболдуєву та Шпаківському, що в супроводі акомпаніменту пані Горайнової майстерно виконали кількі тріо, п. П. Шмалєві, що своїми виступами створив веселу атмосферу. Щира дяка тако-ж співакам Хору Т-ва б. Вояків Армії УНР, що з піднесенням проспівали кілька характерних народних пісень. З окрема дякує Управа Т-ва пані О. Горайнової, яка своєю постійною і корисною допомогою спричиняється до артистичного виконання концертного програму.

Загальний прибуток з вечірки виніс — 1.073 фр. 55 с., видатки — 946 фр. 90 с. Чистий прибуток в сумі 126 фр. 65 с. пішов на інвалідний фонд.

Крім того, дякує Управа тим, що внесли з нагоди вечірки дари на інвалідний фонд, а саме п. інж. Юскевичеві, що пожертвував 50

фр., п. Костенкові — 25 фр., і невідомому, — що виніс 10 фр.

Вечірка ця була влаштована Управою Т-ва на закритті сезону. В майбутньому Управа сподівається розпочати вечірки в місяці жовтні.

— Г о л о в н а Е м і г р а ц і й н а Рада розпочала з 25 травня с. р. видання спеціального «Комунікату Президії Головної Еміграційної Ради». Вийшло ч. I.

У Польщі.

— З життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. 25 квітня с. р. відбулися чергові збори Економічного Семінару, на яких п. Гл. Лазаревський зачитав реферат на тему «Коллективізація на совітській Україні».

Нижче подаємо тези цього реферату.

1. Аграрна політика Москви на Україні, починаючи з р. 1919, була суто колоніальна, зводилася до поступового знищення автономії України в земельному питанні та до здобування звітти як найбільше збіжжя та с.-г. продуктів, не рахуючись зовсім з можливостями та місцевими особливостями.

2. Економічні й політичні особливості України ставали весь час на перешкоді цим московським тенденціям, отже Москві доводилося майже без перерви провадити боротьбу за впровадження своєї аграрної політики.

3. Запроваджуючи на Україні майже суцільну коллективізацію в приспіненому порядку, разом із знищенням заможніших елементів, союзний центр гадав негайно досягти підвищення врожайності і водночас зникнення класово-ворожого ідеології «куркульства».

4. Українське село, одноосібники і колгоспники, українська інтелігенція, значно національно усвідомлені, протягом останніх років ставили гострий опір примусово накинутій коллективізації та хлібозаготівлям, виступаючи з одвертим саботажем.

5. Через величезну напруженість зусиль центру сільсько-господарський рік 1933 на Україні закінчився порівнюючи задовольняюче, але тільки що-до зернових культур, решта сільського господарства перебуває в цілковитому прориві». Не можна обминути і несприятливих перспектив і що-до зернових культур. Все це спричиняється через постійний конфлікт українського населення з центральною владою, конфлікт суто політичний, який іноді набуває зовнішніх форм економічного.

Той же реферат був виголошений (польською мовою) 25. У на дискусійних зборах, присвячених колективізації, що влаштували Віленський Науково-Дослідчий Інститут Східної Європи та Інститут дослідження національних справ у Варшаві при співучасті Українського Наукового Інституту. Докладчином, крім п. Г. Лазаревського, виступив тако-ж ректор Віленського Університету, б. міністр земельних реформ, п. В. Станевич, якого завданням було дати освітлення колективізації з економічного погляду. Реферат-же п. Гя. Лазаревського мав на увазі головним чином національні відносини на Україні в зв'язку з колективізацією.

В дискусії, що вив'язалася з приводу цих двох рефератів, усі промовці визнали велику вагу й велику для большевиків небезпеку національного моменту на совітській Україні.

В Німеччині.

— В Українськiм Науковiм Інститутi в Берліні 8 червня с. р. відбувся доклад українською мовою доц. інж. Р. Димінського на тему «Господарча частина української преси».

— Український Науковий Інститут у Берліні разом з Семинарем Історії Музики Університету Фрідріха-Вільгельма в Берліні влаштували 15 червня с. р. в помешканні університету доклад німецькою мовою проф. Ан-

тона Рудницького на тему «Розвиток української вокальної музики».

— Курси Українознавства на Українському Науковому Інституті в Берліні. Український Науковий Інститут у Берліні влаштовує в літньому семестрі біжучого року слідуючі регулярні курси з українознавства німецькою мовою: доц. д-р Б. Крупницький — Політична історія України XVII-XVIII віків; проф. д-р З. Кузеля — Матеріална культура українського народу; доц. В. Леонтович — Історія українського державного права; проф. д-р І. Мірчук — Історія української культури.

Бібліографія

— *Orientalia Christiana*, XXXI—2. No 88. IX 1933. Prof. Theophilus Spacil. S. I. Doctrina theologiae orientis separati. De revelatione, fide, dogmate. Pars I. Roma, in 8, 392 стор. Видання папського Інституту Сходознавства.

Це є четвертий том великої праці чеського вченого про східню богословську науку. Автор докладно подає засади науки всіх східніх церков, звертаючи увагу на різні догматичні розходження між церквами грецькою, російською, румунською й т. д.

— *Orientalia Christiana*, XXXII. No 89. X-XII. 1933. De Oriente (documenta, studia et libri). Roma, in 8, 296 стор. Видання папського Інституту Сходознавства.

У цій збірці статей, наукових розвідок та рецензій знаходимо, між іншими, — листи кількох царгородських патріархів з XV, XVI та XVII віків до пап та кардиналів з проханням допомоги, пропозиціями церковної унії та признаннями папського главенства над цілим християнством; правничу розвідку відомого німецького вченого О. Германа про «Обряд»; де-нільки разів ага-

дується уніяцька церква. Серед книжкових рецензій О. Леді присвячує багато місця обговоренню праць полемізуючих з собою російських письменників Никольського, Істрина, Іл'їнського про початки українського письменства і впливи західної культури. Згадується галицького вченого д-ра С. Томашівського та його вступ до Історії Церкви, говорить про о. Хорака і його книжку про св. Янека та перебування домініканців у Києві у XIII віці. Звернено увагу на Бюлетень Білоруського Наукового Товариства у Вільні та на Бюлетень Українців Католиків у Канаді. О. Станислав Тишкевич, син бл. п. українського посла гр. Михайла Тишкевича, подає рецензію німецької книжки В. Шылкарського про російського філософа Солов'єва.

Видавництва папського Інституту Сходознавства відзначаються великою різноманітністю та користуються великим признанням наукової критики. Мусимо однак зауважити, що бажаним було б, щоб дирекція Інституту звернула увагу на певний хаос географічної та історичної термінології, у ріжний спосіб уживаної ріжними авторами. Не бачимо потреби вживати назви *Podocarpathia Russa*, коли слід писати *Ruthenia Subcarpathica*; не розуміємо поділу українських греко-католиків на *ucraini* (*rutheni*) та *rusini*, назви не латинської і не потрібної. Так само слід би вже не змішувати понятя *Russie* та *Ruthenia* (*Ukraina*) і не писати, що Київ знаходиться в Росії.

Я. Т. К.

— Про б о є м. Часопис підкарпатської молоді. Прага, виходить що-місяця.

Народовецька молодь з Закарпаття в Празі спромоглася на видання власного часопису. З'явлення цього часопису треба вітати, як протиякцію діяльності москвофільської студентської організації «Возрожденіє», яка, посідаючи міцну підпору з боку чеських чинників, має широку можливість ведення шкідливої розкладової роботи.

Вага часопису полягає в тому, що він є українського напрямку. Для закарпатських відносин і оживний новий український часопис є придбанням. Коли-ж підходити до цього підприємства молоді не з спеціального закарпатського, а з загального українського мірила, можна було б з приводу нього зробити певні зауваження. Переглядаючи окремі статті тих чисел часопису, які вийшли досі, бачимо, що молоді автори оперують передовсім загальними, що бракує їм ясного уявлення про ті конкретні шляхи, якими вони мусять іти в своїй роботі. Беруться вони часто до розв'язання таких складних проблем національного і соціального порядку, для яких їм бракує ще належної підготовки й ерудиції, і розв'язують їх аж надто примітивно і наївно. Видно, що де-які з авторів засвоїли собі фразеологію «Розбудови Нації».

Для тих, хто б зацікавився цим журналом, що його видає молодь найбільш занедбаної частини нашої землі, подаємо його адресу: «*Pro bo j e m*». *Post. schranka* с. 9. *P r a h a* I V—11. *T c h e c o s l o v a q u i e*.

Ж у р н а л і с т.

У. Т. Г. І.

Продовжується впис на восьмисеместровий

Економічно-Кооперативний відділ

Українського Технічно-Господарського Інституту

позачоного навчання при

Українській Господарській Академії
в Подєбрадах (Чехословаччина).

Після закінчення Відділу дається титул економіста.

Проспекти та цінники — безплатно.

Адреса: *Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut. Podé-
brady. Tchecoslovaquie.*

Українська Книжкова Агенція в Парижі

під керівництвом І. Хмелюка

доставляє книжки по українському питанню різними мовами як нові,
так і старі (т. зв. okazjiні).

Нові видання:

Фр.

G o g o l M. Veillées d'Ukraine. Paris. 1928. 2 vol. in 8°, br.80 ill. sur bois de H. Charpentier, 480 сторін.	
a) на папері Impérial du Japon	120
b) на папері de Hollande van Helder	80
S e m è n e Z e m l a k. L'Impur. Roman (з галицк. життя). Paris 1906. in 16° br. 345 сторін.	5
A n t h o l o g i e de la littérature ukrainienne. Bruxelles. 1929, шість зошитів in 8°, br.	50
L 'A r t ukrainien. Bruxelles 1929. Два зошити, in 8°.....	35
T i s s e r a n d. L'Ukraine — la vie d'un peuple. Paris 1933. in 8° br., 304 стор. 10 photograv. et 1 carte	25
Ш е л у х и н, проф. Звідкля походить Русь. Теорія кельтського походження Київської Русі з Франції. Прага. 1929 in 8°, br., 128 стор.	25
У к р а ї н с ь к и й економ.-культурн. справочник на рік 1934, укр. і англ. мовами, in 18°, br., 173 стор.	5

Оказийні книжки:

G o g o l M. Les veillées du hameau près de Dikanka, tr. par S. Lewitska et R. Allard. Paris. 1921, in 8° carré, br., ill. par S. Lewitska	22
Б а р т ы ш ь Каменскій. Історія Малої Росії. 1830. in 8°. Лише Т. I з трьох. 360 ст. Грав. Киселя та план битви під Берестечком	75
К о н и с к і й. Історія Русовъ или Малої Росії. Москва. 1846. 266 стор.	80
Л ь т о п и с ь с а м о в и д ц а о в о й н ѣ Б о г д. Х м ѣ л ь н и ц к о г о и о м е ж д у с о б. б ы в ш и х в ь М а л. Р о с. п о е г о с м е р т и. 1846. in 8° 152 стор. (1-ше вид., дуже рідке).	70
К о с т о м а р о в ь. Богданъ Хмѣльницькій. 1859. 2 тома. in 8, 2-е вид.	75
А н т о н о в и ч ь и Д р а г о м а н о в ь. Істор. пѣсни малор. нар. съ объясненіями. Т. I. и Т. II, вид. I (все, що вийшло). Київъ. 1874-5, 2 т., 360 і 172 стор.	55
Г о л о в а ц к і й. О народ. одеждѣ Русиновъ или рус. в Гал. и Вост. Венгрии. Москва. 1869. in 8°, 253 стор.	15
К о б з а р ь. Остап Вересай, его музыка и исполн. имъ народ. пѣсни. Київъ. 1874. in 8°, 174 стор. текста і 28 стор. нот.	20
П е р е ц ь. Новыя данныя для ист. укр. лирики. СПТ. 1907. in 8°. 41 стор.	8
М а к с и м о в и ч ь. Укр. нар. пѣсни. Кн. I-III. Москва. 1834. 180 стор.	25

Твори написані тими мовами, якими оголошено їх назви.

Замовлення виконуються за готівку. Пересилка на рахунок клієнта.
Листування, замовлення та гроші слати на адресу: І. Хмелюк,
42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5, France.

Агенція виконує тако-ж всякого роду інші поручення, що не відносяться спеціально до України.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагує — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.